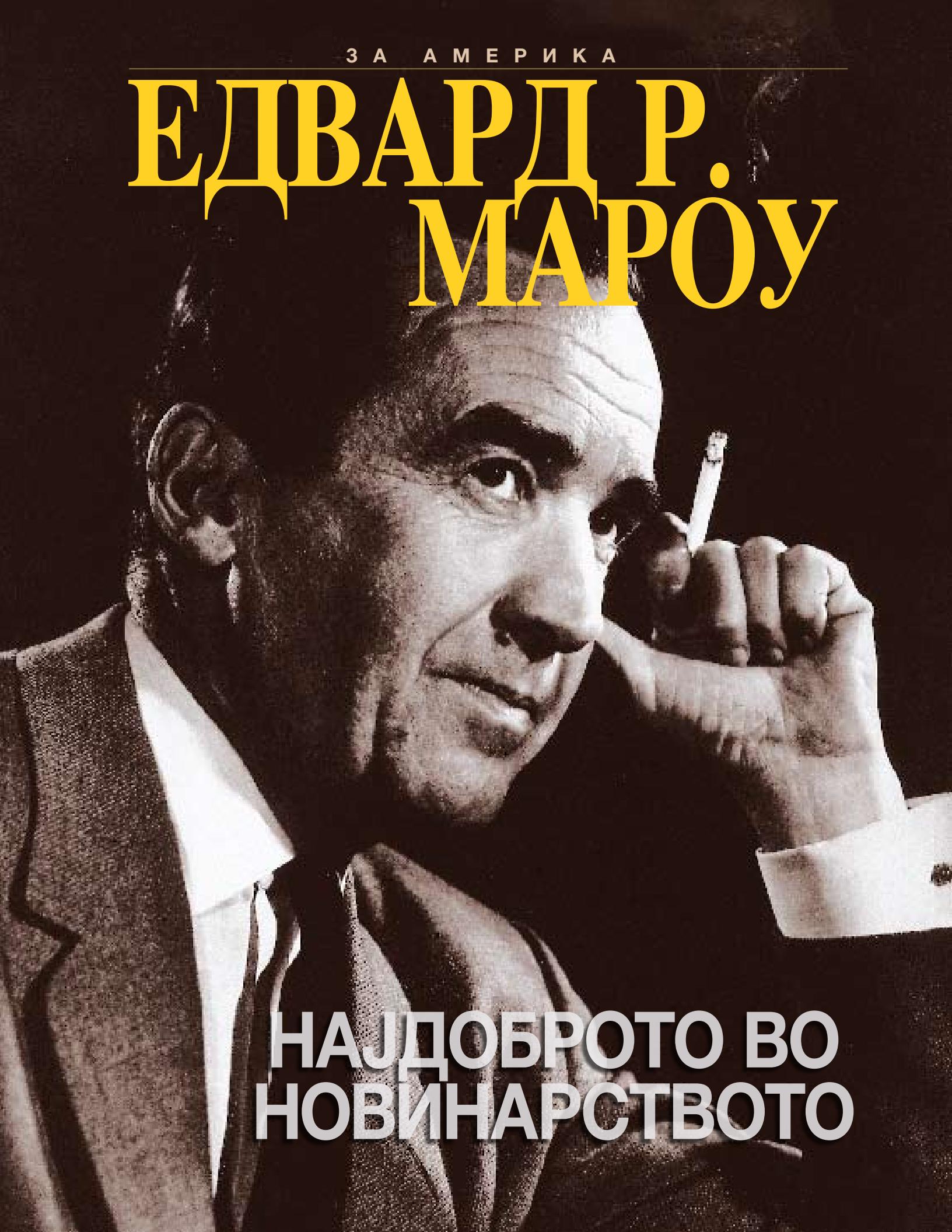


ЗА АМЕРИКА

ЕДВАРД Р. МАРОУ

A dramatic black and white close-up of a man's face, identified as Edward Marou. He has a serious, intense expression, looking slightly off-camera. He is wearing a dark suit jacket over a light-colored shirt. His right hand is raised to his mouth, holding a lit cigarette between his fingers. The lighting is low-key, with strong highlights on his forehead, nose, and cheekbone, while the rest of his face and the background are in deep shadow.

НАЈДОБРОТО ВО
НОВИНАРСТВОТО

С О Д Р Ж И Н А

Едвард Р. Мароу: животот на еден човек	1
Чувар на слободата: печатот во САД	4
Мароу: основач на американското електронско новинарство	7
„Новите“ медиуми во служба на потребите на квалитетното новинарство	10
„Гледајте сега“: Мароу против Макарти	13
Легатот на Мароу	16
Библиографија	17

Фотографии:

Насловна страница: © CBS News Archive
1. стр.: CBS, Inc., AP/WWP.
2 : горе лево и десно, Digital Collections and Archives, Tufts University; долу, AP/WWP.
4 : Louis Lanzano, AP/WWP.
5 : лево, North Wind Picture Archives; десно, Tim Roske, AP/WWP.
7: Digital Collections and Archives, Tufts University.
8: горе лево, U.S. Information Agency, AP/WWP; десно, AP/WWP; долу лево, Digital Collections and Archives, Tufts University.
10: Digital Collections and Archives, Tufts University.

11: лево, Library of American Broadcasting, University of Maryland; десно, Digital Collections and Archives, Tufts University.
12: Joe Barrentine, AP/WWP.
13: Digital Collections and Archives, Tufts University.
14: горе, Time Life Pictures/Getty Images; долу, AP/WWP.

Извршен уредник: **George Clack**

Уредник менаџер: **Mildred Solá Neely**

Уметнички директор/дизајн: **Min-Chih Yao**

Други уредници: **Chris Larson,**
Chandley McDonald

Фотографија: **Ann Monroe Jacobs**

Референтен специјалист: **Anita N. Green**

ЕДВАРД Р. МАРОУ: ЖИВОТОТ НА ЕДЕН ЧОВЕК

Од Марк Бетка

Една свежа септемврска вечер во 1940 година, некаде во Америка, едно семејство се собрало околу радиото „лампаш“. Додека некој од домашните го врти копчето за да избере станица, радиобрановите ги сече далечен глас што звучи сериозно: „Се јавуваме од... Лондон“. И така почнува неверојатниот директен пренос од озлогласениот „ненадеен воздушен напад на Лондон“, кога германските воени сили извршија масовното бомбардирање на овој град во Втората светска војна. Зад микрофонот, качен на еден лондонски покрив, на илјадници километри од Соединените Американски Држави, се наоѓа младиот новинар Едвард Р. Мароу (Edward R. Murrow). Со ова и со други директни јавувања од војната, Мароу ќе стане предводник во примената на известувањето преку директни радио-преноси и речиси без начија помош ќе го создаде концептот „електронско новинарство“.

Репутацијата на Едвард Р. Мароу како еден од нај-прочуените американски новинари живее долго по неговата смрт, откако тој на 57-годишна возраст почина од рак на белите дробови. На американските слушатели – а подоцна и на телевизиските гледачи – Мароу ќе им донесе потресни стории пренесени со збор и со слика; ќе ги опишува ужасите на војната на бојното поле, но и надвор од него; за време на „Црвената закана“ во педесеттите години на минатиот век ќе повика на одговорност еден мокен член на Конгресот на САД; а претседателот

на Соединетите Американски Држави ќе го повика Мароу кон крајот на неговиот живот да застане на чело на државната кампања со која „на светот треба да му се раскаже американската приказна“.

Од Полекат Крик до Лондон

Роден во 1908 година во местото Полекат Крик во Северна Каролина, Мароу растел во земјоделско квекерско семејство – христијанска

вероисповед што на почетокот била позната под името Верско здружение на пријатели. Кога бил мал, неговото семејство се преселило во сојузната држава Вашингтон, каде што тој пораснал и студирал на Државниот колеџ на Вашингтон (Washington State College), што и дипломирал на предметот говорништво. По дипломирањето во 1930 година, тој се преселил во Њујорк за да ја води канцеларијата на Националната студентска асоцијација на Америка (National Student Federation of America). Во 1932 година станал помошник директор на Институтот за меѓународно образование, непрофитна групација што организирала студентски конференции низ целиот



Едвард Р. Мароу врши пренос за CBS-TV од резултатите од изборите вечерта на 7 ноември 1956 г. Роден во семејство на сиромашни земјоделци, Мароу се издигна меѓу најпознатите новинари на Соединетите Американски Држави.

свет. Во 1934 г. се жени со Ценет Хантингтон Брустер, со која има еден син. Во 1935 г., Радиодифузната компанија Колумбија (Columbia Broadcasting Company – CBS) го ангажира како уредник на „разговорни и едукативни емисии“.

Во 1937 г. CBS решава да го испрати Мароу во Европа за да ја следи сè поизразената тензија на европскиот континент. Додека растеше заканата од избивање војна, Мароу ја согледа потребата да формира состав од обучени новинари што ќе ги покриваат настаните онака како што тие ќе се случуваат – оваа група засекогаш ќе остане позната како „момците на Мароу“. Кога во 1939 г. изби Втората светска војна,

„Отсекогаш сум мислел дека вистинската умешност во овој бизнис не е толку во пренесувањето информации или лидерство или политика на оддалеченост од пет или десет илјади милји. Тоа е електронски проблем. Вистинската умешност се состои во тоа информацијата да се пренесе во последниот метар, во разговор очи в очи“.

Портрет на Мароу како дипломец на Државниот колеџ на Вашингтон од генерацијата од 1930 година.



— Едвард Р. Мароу во емисијата „Прашања и одговори“ на телевизиската станица ABC од 4 август 1963 г.



Претседателот Џон Ф. Кенеди (во средната) ги поздравува Мароу, син му Чарлс Кејси и сопругата Еунес на денот кога известуваат на CBS полага заклетва за шеф на Информативната агенција на САД.



Мароу, лево, во 1956 г. ја добива наградата Еми за најдобар коментар на вести. Со него се и другите добитници, колегите Нанет Фабреј (Nanette Fabray), Сид Сизар (Sid Caesar) и Фил Силверс (Phil Silvers). Покрај деветте награди Еми за радиодифузна дејност, Мароу е добитник и на Претседателскиот медал за слобода за 1964 година.

Мароу и неговите „момци“ беа подготвени да ја напишат најголемата сторија во светската историја.

Војна: известување од прва рака

Директните јавувања на Мароу од лондонските покриви за време на жестоките воздушни борби ќе го направат неговото име и глас добро познати во Америка. Мароу го искачи новинарството на нови височини кога со бомбардерите на САД леташе над Европа за време на неколку бомбардирања, ставајќи го својот живот на коцка само за да им пренесе на слушателите во Америка како изгледа војната и како во неа се борат војниците на САД. Меѓутоа, својата најмрачна слика, слика на незамислив ужас на убиства од индустриски размери, тој ја наслика од концентрациониот логор Бухенвалд во Германија:

Имаше два реда тела настискани како трупци. Беа тенки и многу бледи. ...На некои тела имаше ужасни модринки, иако се чинеше дека и нема многу месо на кое би се правеле модринки. Некои беа застрелани во главата, но многу малку крвавеа. Само две тела беа со облека, сите други беа голи. Се обидов да ги избројам најточно што може и дојдов до заклучок дека сето смртно што беше останато од преку 500 мажи и машки деца се наоѓа во два уредно подредени купа.

Неколку години подоцна, во разговорот што беше објавен во Извештаите Ниман (Nieman Reports), Фред В. Френдли (Fred W. Friendly), пријател на Мароу и продуцент во CBS, се присети на 24-минутниот извештај од ослободениот нацистички логор: „Мароу... ја следи Третата армија во Бухенвалд, го гледа тоа што, знаете, имаше да се види таму, беше длабоко потресен, депримиран, разгневен. Неговиот гнев беше неговото најсилно оружје, но тој умееше да го контролира...“

Немаше придавки, мислам дека ниту еднаш не го чув да употреби некоја придавка. Луѓе нафрлени како дрвени трупци, по 10 еден врз друг, и смрдеата. Јасно беше дека тој повраќал, иако не кажа ни збор за тоа... Мароу го имаше тој квалитет и беше интензивен во своите намери, со свест дека тој ја претставува совеста на Америка.“

Мароу и големите телевизиски емисии

По војната, Мароу се врати во САД и со Френдли работеше во неговата радио-емисија „Слушајте сега“. Во 1954 година оваа емисија прерасна во емисија на телевизиски вести и прашања од јавен интерес, „Гледајте сега“.

Еднаш Мароу ја искористи својата емисија за да ја обелодени и да ја оспори одлуката на Воздухопловните сили на САД од 1953 година за отпуштање од служба на еден офицер за чии роднини имало сомневање дека се симпатизери на комунистичката идеологија или на комунистички организации. Воздухопловните власти на крајот ја ревидираа својата одлука. Се разбира, емисијата „Гледајте сега“ беше и местото каде што Марлоу ги доживеа своите наголемите конфронтации, каде што тој го предизвика Џозеф Мекарти, сенаторот на сојузната држава Висконсин. (в. статијата на стр. 13) Во рамките на една друга емисија на Мароу, „Извештаи на CBS“, се емитуваше рубриката „Жетва на срамот“, во која се критикуваше односот кон работниците дојдени на печалба во САД. За оваа и за други емисии Мароу неколку пати ја освои наградата Еми, американска награда за исклучителни телевизиски остварувања.

Должноста повикува: јавната дипломатска служба и „последниот метар“

Откако, исцрпена од контроверзите, станицата CBS престана со емитувањето на емисијата „Гледајте сега“, Мароу имаше сè помалку илузии во врска со овој медиум. Продолжи да работи во CBS до 1961 година, кога претседателот Џон Ф. Кенеди го назначи за шеф на Информативната агенција на САД (U.S. Information Agency – USIA). Од 1953 година натаму, Информативната агенција на САД, владина агенција што ја поведе „војната на идеи“ со Советскиот Сојуз, имаше за задача, преку размена на студенти, книги и публикации, преку радио-емисиите Гласот на Америка и преку библиотеки и информативни центри што ги водеа амбасадите на САД низ целиот свет, „на светот да му ја раскажува американската приказна“.

Целта на Мароу беше агенцијата да ја пренасочи кон постигнување резултати, така што напорно работеше на тоа повторно да и ја врати живоста, да обезбеди соодветни финансиски средства од Конгресот, а службениците на агенцијата, освен пренесувачи на информации, да прераснат и во „убедувачи“.

Почетокот на шеесеттите години од минатиот век – времето кога Мароу беше на чело на Информативната агенција на САД – беше време на многу важни настани: Советите повторно почнаа со нуклеарни проби, тогаш се случи Кубанската криза и атентатот на Кенеди. Набргу по смртта на Кенеди, Мароу, болен по операцијата од рак, си замина од Информативната агенција. Почина во Њујорк, на 27 април 1965 година.

Марк Бетка (Mark Betka) е вработен како авттор на текситови при Биро-то за меѓународни информативни програми (Bureau of International Information Programs) на Статија Департментот на САД.

ЧУВАР НА СЛОБОДАТА: ПЕЧАТОТ ВО САД

Од Винс Кроли

Kога Едвард Р. Мароу, во емисија што потоа ќе доведе до пресвртница, ги обелодени ноторните лични напади од страна на сенаторот Џозеф Макарти (Joseph McCarthy), овој новинарски ветеран на CBS го додаде и својот глас на двовековната американска традиција на одбрана на слободата на печатот. Истрагата на Макарти против лица за кои имаше сомневање дека се комунисти или симпатизери на комунизмот – што противниците ја нарекоа „лов на вештерки“ – ја подгреваше атмосферата на страв и она што Мароу и други луѓе го сметаа за сериозна закана за скапоцените граѓански слободи. (в. напис на стр. 13)

Преседанот и Законот за заштита на слободата на печатот

Случајот на Џон Питер Зенгер (John Peter Zenger) од 1735 година беше преседан за слободата на американскиот печат како чувар на јавноста од угнетувачката владина политика. Во овој случај, колонијалната порота ја прекрши англиската правна традиција, според која објавувањето текстови во кои се критикува владата се сметаше за кршење на законите поради „клевета против државата“ – каде што спаѓаа и текстови со веродостојна критика во кои беше изнесена вистината – што би можело да предизвика јавни немири. Поротата донесе одлука дека



Оригиналните радио-сценарија на Мароу и исечоци од написи во весници во кои се говори за него се дел од колекцијата на Центарот Едвард Р. Мароу (Edward R. Murrow Center) при Универзитетот Тафтс (Tufts University).

Зенгер, кој имаше своја печатница, не може да се смета за виновен за противдржавно дејствување, затоа што во критичкиот напис за британската влада објавен во неговиот весник, всушност, беше изнесена вистината. Како последица од оваа одлука, вистината стана легална одбрана во случаите во кои се работеше за обвинение за клевета, што на крајот ќе се најде во темелите на законот на САД за клевета.

Американската револуционерна војна во голема мерка беше поттикната од Законот за данок од 1765 година (донесен од Британскиот парламент заради остварување приход од американските колонии – заб. прев.), што имаше за цел со наметнување давачки да ги натера независните весници да престанат да постојат. Во

епохата во која вестите патуваа со брзина на коњскиот галоп и на бродските мотори, кога мислењата можеа да се чујат онолку гласно колку што можеше човек да викне, весниците беа основниот начин на којшто револуционерите и монархистите можеа да му ги пренесуваат своите пораки на поширок аудиториум.

„Конгресот не смее да донесе закон... со кој ќе се ограничува слободата на говорот или на печатот“. Првиот амандман на Уставот на САД (1791 г.), елегантен во својата едноставност, го гарантира основното нешто во што верува нацијата: значењето на печатот во одржувањето демократска власт. Овие уверувања до ден денешен важат во САД и во сите други слободни демократски држави: слободниот и

„Ние себеси се прогласуваме за бранители на слободата надвор од државата – и навистина го правиме тоа. ...Само, не може да се брани слободата надвор од земјата ако се напушти одбраната на слободата во татковината“.

— Едвард Р. Мароу, емисијата „Гледајте сега“ на ТВ станицата CBS од 9 март 1954 г.

Сликата го прикажува колонијалниот адвокат Ендрју Хамилтон како го брани печатарот Џон Питер Зенгер во 1735 г.



Во САД, телевизиските мрежи во сопственост на ABC, CBS, и на NBC почнаа со редовна работа во 1948 г. Овие телевизиски мрежи потоа со децении држеа 90: од телевизискиот аудиториум, но во по-следните 20 години, со појавата на новите технологии меѓу кои и Интернетот, тој број е во опаѓање.

независен печат на народот му дава информации што му се потребни за да игра активна улога во власта и во животот на својата земја, а луѓето мораат да имаат слобода да си го кажат своето мислење и да објавуваат текстови во кои ја критикуват својата влада.

И Првиот амандман е резултат на долготрајна политичка дебата што се водеше преку весниците, а неговите творци точно знаеја колку е голема слободата што се дава тој. Во тоа време во печатот доминираа лични мислења, партиската определба и жестоките лични напади.

Политичка поларизација, од Вашингтон до Линколн

„Тој што не е за нас, тој е против нас“, пишуваше преку цела страница во *Gazette of the United States*, во знак на поддршка на првиот претседател, Џорџ Вашингтон (1789–1797). *Gazette* објави дека има за цел да му се спротивстави на „здивеното лудило“ на оние што ја критикуваат политиката на актуелната администрација, меѓу кои се и „политичари“ како што е Томас Џеферсон.

Според Џефри Р. Стоун (Geoffrey R. Stone), професор по право за

првиот амандман при Универзитетот во Чикаго, во чија книга *Опасни времиња* од 2004 г. е детално описана историјата на слободата на говорот во САД во време на војна, опозицијата објавувала свои весници исполнети со жестоки текстови во кои пишувало дека претседателот Вашингтон „ужива во нео-монархистички церемонии“ и во кои тој бил обвинуван за „некомпетентно војсководство“.

Томас Џеферсон и давал силна поддршка на слободата на печатот, но истовремено ретко имал да каже некој добар збор за самите весници

и постојано апелирал за реформи во печатот и за избалансирано известување. „Кога би требало јас да решавам дали треба да имаме влада без весници или весници без влада“, ќе напише Џеферсон во една прилика, „без никакво двоумење би се определил за втората опција“. Па сепак, тој исто така ќе каже и „ја осудувам ... одвратната состојба во која се довеле нашите весници и злобата, вулгарноста и неискреноста на оние што пишуваат во нив“.

Неколку децении подоцна, како резултат на политичката поларизација што настана за време на Гранската војна, дојде до тирада од критики упатени до претседателот Абрахам Линколн. Во еден уводник во *Chicago Times* од 1863 година пишуваше дека војниците на Унијата биле „огорчени од имбесиленоста што ги наведува да убиваат од побуди што тие не ги одобруваат“. Кога еден разлутен генерал на Унијата го затвори весникот, Линколн нареди тој повторно да биде отворен.

Владата и печатот

Законот на САД двапати формално барал да се ограничи слободата на печатот. Законот за забрана на пишување текстови против државата (*Sedition Act*) од 1798 година беше усвоен во време на мандатот на претседателот Џон Адамс, кога државата се наоѓаше на работ на војна со Франција. Овој закон беше наменет за печатот на опозицијата, но тој беше и временски ограничен, така што престана да важи во 1800 година, кога беше избран Џеферсон. Со вториот Закон за забрана на пишување текстови против државата од 1918 година, што беше усвоен за време на Првата светска војна, забрането беше „да се пишуваат невистинити, скandalozni и малициозни текстови“ против Владата или Конгресот на САД. Овој закон беше укинат во 1921 година. Придружни-

от закон, Законот за шпионажа од 1917 година, останува на сила и со него се забранува мешање во работите на воените сили или помагање на непријателот на Соединетите Американски Држави. За време на Првата светска војна, Министерот на пошти и телекомуникации оваа одредба ја толкуваше пошироко со цел да го забрани доставувањето анти-воени весници преку пошта.

Во 1971 година, за време на војната во Виетнам, Владата на САД, по основ национална безбедност, по судски пат му наложи на *New York Times* да го прекине објавувањето на документите од Пентагон. Овие документи, што ги имаше составено Министерството за одбрана, даваа анализа на историјата на учеството на САД во Виетнам и беа класификувани како државна тајна. Кога, потоа, истиот материјал почна да го објавува *Washington Post*, судијата во друга федерална област одби да го забрани натамошното објавување на овие документи. За само неколку дена, случајот се најде пред Врховниот суд, којшто пресуди во корист на весниците. Според Врховниот суд, загарантираното право на слобода на говорот што произлегува од Првиот амандман значи дека Владата не смее да го применува принципот на „претходно ограничување“ врз содржините што весниците ќе изберат да ги објават.

Иако државни функционери понекогаш се обидуваат да ги спречат новинарите во откривањето деликатни информации, за весниците и за електронските медиуми денес не постојат законски ограничувања по основ национална безбедност. Посетители од други земји се често изненадени кога ќе видат како по ходниците на Пентагон, во потрага по вести, без придружба дури и во време на војна, слободно се движат повеќе од 100 акредитирани новинари.

Почетоците на современото електронско новинарство датираат од

дваесеттите и триесеттите години на минатиот век, а тоа својата зрелост ја доживува во педесеттите години, кога за повеќето Американци телевизијата го презема приматот од печатените весници како примарен извор на вести. Државните лиценци за радиодифузна дејност од тоа време налагаат фер и избалансирано известување преку таканаречената Доктрина за фер известување. Извештајот на Мароу за Макарти од 9 март 1954 имаше такво влијание затоа што со него беше разбиен стандардниот формат на произнесување со кој на двете страни во старијата им се дава шанса да се искајат во иста емисија, а наместо тоа акцентот во емисијата беше ставен врз тактиката на Макарти. Макарти својот одговор го даде подоцна, во емисијата на Мароу. Оние што ја гледаат оваа емисија сметаат дека тој изгледал неспокојно, што не му одеше во прилог на она што тој го заговараше. Згора на тоа, емисијата претставуваше израз и на новата мок на телевизијата. Голем број весници известуваат и ја доведуваат во прашање тактиката на Макарти, но постапките на Макарти во домовите на Американците ги донесе емисијата на Мароу „Гледајте сега“ од 9 март.

„Добро е да се има на ум дека на прво место доаѓа слободата што се остварува преку печатот“, изјавил во 1958 г. Мароу за *New York Herald Tribune*, истакнувајќи ја својата верба во една ваква голема демократска институција. „Веројатно луѓето најчесто имаат чувство дека без весниците тие не можат да бидат слободни, и тоа е вистинската причина поради којашто тие сакаат весниците да бидат слободни.“

Винс Кроли (Vince Crawley) е вработен како автoр на текстови при Биројто за меѓународни информашивни програми на Сијејџ Дeйарименйтот на САД.

МАРОУ: ОСНОВАЧ НА АМЕРИКАНСКОТО ЕЛЕКТРОНСКОТО НОВИНАРСТВО

Од Боб Едвардс

Дента кога почина Ед Мароу, Ерик Севареид (Eric Sevareid, дописник на CBS и еден од „момците на Мароу“) својот стар пријател и колега го воспее на „Вечерните вести на CBS“. Севареид за Мароу изјави, „Тој беше звезда што го ќе блесне на небото и никогаш веќе нема да видиме друг како него“. Тоа беше оддавање признание, но истовремено и предвидување што неминовно ќе се оствари.

Основачот се појавува само еднаш. Никој друг не може да ги повтори остварувањата на Мароу зашто тој испишуваше нови страници. Во еден ист ден во 1938 година тој за првпат вршеше пренос од странство преку мрежа известувачи и истовремено воведе нов формат на вести со што од помлад уредник стана дописник од странство. Потоа, во 1951 година, тој телевизијата ја трансформира од сервис за ударни наслови и медиум што едноставно само ќе ги пренесува сториите собрани од весниците во оригинален извор на вести. Освен тоа, стандардите што ги поставил тој за електронското новинарство во поглед на изборот и на начинот на кој се покриваат темите беа на висина на врвните весници. Тој од две платформи на шоу бизнисот создаде еден единствен простор за сериозно истражување и за дискусији во врска со прашања што ја засегаат јавноста. Иако умееше да направи забавна емисија, што се гледа од успехот на емисијата „Лице в лице“ (во својата емисија водеше интервјуа со познати личности), тој



„Гледајте сега“, емисијата што Мароу во 1953 г. ја пресели во рововите за да разговара со американските маринци што се бореа во војната во Кореја.

беше непопустлив и не дозволуваше забавата да се меша во работата на електронското новинарство.

Ако сакал Севареид да каже дека нема да има друг човек каков што беше Мароу како личност, неговото предвидување сè уште важи. Сите

ние познаваме луѓе што имаат еден или повеќе од квалитетите што ги имаше Мароу, но кај никого овие квалитети не се изградени до нивото како кај него. Тој беше отелотворување на американскиот сон. Роден меѓу намачени земјоделци во По-

„Се јавуваме од Лондон.“

– Едвард Р. Мароу, на почетокот на 1940 година,
почетокот на директните радио-преноси на CBS од Лондон

„Добра ноќ, и нека ви е со среќа.“

– Едвард Р. Мароу, на почетокот на 1940 година,
крај на директните радио-преноси на CBS од Лондон

Гласот на Мароу во домовите на Американците го пренесе пустошот што го остави германскиот воздушен напад врз Лондон на почетокот на Втората светска војна. Овде гледаме деца седнати покрај она што е останато од нивниот дом.



„Се јавуваме од Лондон“ некаде околу 1940 година, град под опсада, а Мароу се најде таму за да ја напише хрониката на борбата на овој град со нацистите.

Мароу чита сценарио во времето на големите документарци што се емитуваа на „Гледајте сега“ и на „Извештаи на CBS“.

лекат Крик во Северна Каролина, израснат меѓу работници дојдени на печалба и дрводелци од руралниот дел на сојузната држава Вашингтон, тој никогаш не ги заборави своите вредности како припадник на работничката класа. Иако се чувствуваше пријатно и во друштво на вратари и во друштво на дипломати, тој знаеше да биде и срамежлив и тежок, напати дури и со своите колеги. Не го бидуваше за муабети и не сакаше да се преправа, па не го гризеше совест кога во друштво ќе молчеше долго време. Познаваше многу широк круг значајни личности, им даваше многу пари на луѓето и на десетици свои познајници им имаше најдено работа, а сепак сметаше дека нема вистински пријатели.

Мароу беше добар менаџер, тој водеше со личен пример а не со состаноци и со писма, и умееше речиси без грешка да препознае талент. Тој беше умен но не и брилјантен, а умот одлично му работеше, што доаѓаше до израз во дебатите во кои учествуваше како студент. Имаше ред во начинот на кој ги презентираше тезите во своите сценарија, како да ги пишувал некој правник. Негова прва професија беше учителствувањето и тој всушност беше учител, секогаш жеден за нови знаења што со душа чекаше да ги пренесе понатаму во она што тој го нарекуваше најголемата училиница на светот. Корените на неговиот морал лежеа во популлизмот и во правдата и тој секогаш беше на страната на аутсајдерите, а ги земаше на заб вообразените.

Најмногу од сè, Мароу беше апсолутно бестрашен. Неговиот омилен коментатор Елмер Дејвис имаше обичај да каже, „Нека не ве праши б...“ Ништо не можеше да го исплаши Мароу – ни бомби, ни диктатори, ни генериали, ни конгресмени, ни спонзори, ни генерални директори, ни Џозеф Макарти. Мароу никој не можеше да го совлада, ниту да му се сили, ни да го купи, ни да го корумпира, ни да го застраши. Тој сепак

знаеше и да згреши во процената, како што беше случајот со Френк Стентон (Frank Stanton, претседател на CBS). На Мароу му одговараше да го доживува Стентон како не-пријател на емисиите вести. Шест години по смртта на Мароу, Стентон одби на еден комитет на Конгресот да му ги предаде неискористените кадри од снимениот материјал за документарецот на „Извештаи на CBS“ со наслов „Продажбата на Пентагон“ и со тоа ризикуваше да заврши в затвор поради непочитување на судот. Дури и Мароу ќе мораше да се согласи дека на тој ден Стентон беше шампион на новинарството.

Вистинската причина поради која никогаш веќе нема да сртнеме човек како Мароу е таа дека е драматично изменето сето она што на Мароу му овозможи да биде тоа што беше. Мароу имаше корист од тоа што тој беше стандардот со кој треба да се споредуваат сите што дојдоа по него. Кога сте „прв“ во нешто, тогаш имате можност многу правила да напишете по свој терк.

Тешко е да се замисли дека Мароу би успеал да опстане во електронското новинарство денес зашто неговите емисии ќе требаше да носат пари. Во осумдесеттите години на минатиот век, кога Федералната комисија за комуникации (ACC - Federal Communications Commission) ја повлече обврската за програми на јавниот сервис, мрежите ги презедоа нови сопственици што не беа од редот на електронските медиуми. Нив главно ги интересираше заработка и цената на акциите, и од редакциите за вести бараа да бидат профитабилни. Сметаа дека нема причина редакциите за вести да не бидат профитни центри, исто како што се филмските студија, издавачките куки или другиот имот што го поседуваа. Кога веста треба да донесе пари, тогаш се менува нејзината содржина, карактерот и изгледот. Во ерата на јавниот сервис, мрежите продуцираа документарни програми. Во ерата на

профитот, документарците ги замени-ја магазински програми исполнети со криминал, со теми од животот на по-знатите, со фичери што ви предизвикуваат пријатни чувства и со стории за најновото модерно заболување. Овие емисии мораат да им конкурираат на забавните емисии што се еми туваат во ударни термини. Емисијата вести може да биде конкурентна во ударни термини единствено ако стане забавна програма.

Факт е дека Мароу се појави то-гаш кога најмногу ни требаше – на почетоците на електронското новинарство, пред да се појави корумпирачкиот услов според кој емисиите вести треба да носат пари. Оваа професија денес изгледа толку лошо делумно и заради тоа што Мароу поставил такви високи стандарди уште кога таа се наоѓаше во својот зародиш. Секогаш кога има некоја важна вест и кога електронското новинарство функционира како што треба, ние гледаме едно делче од неговиот легат. Важно е да не се заборави дека некогаш по-рано, во едни други времиња, радио и телевизија сме пуштале единствено заради забава, и ништо повеќе. Ако очекуваме електронските медиуми денес да ќе информираат, да ќе.eduцираат и да ќе просветлат, тоа е така зашто Едвард Р. Мароу ни ги всади овие очекувања.

Рагио-новинарот Боб Едвардс (Bob Edwards) е домакин на „Шоуто на Боб Едвардс“ на XM Satellite Radio. Уште од своето деби во 1979 г., тој 25 години беше јопуларниот домакин на „Утринско издание“, централната емисија на National Public Radio. Текс-штот е извадок објавен со одобрение на издавачот John Wiley & Sons, Inc., од книгата Едвард Р. Мароу и рагањето на електронското новинарство. Авторски права заштитени во ©2004 од Bob Edwards. Оваа книга може да се купи во книжарници, преку интернет и преку веб-страницата Wiley на адресата: www.wiley.com, или на телефон 1-800-CALL-WILEY.

„НОВИТЕ“ МЕДИУМИ ВО СЛУЖБА НА ПОТРЕБИТЕ НА КВАЛИТЕТНОТО НОВИНАРСТВО

Од Дејвид Питс

Да беше сега жив, како ќе го искористеше Едвард Мароу Интернетот за да создаде пионерски новинарски формат? На ова прашање не можеме да одговориме, но можеме да погледнеме како Мароу ги револуционализира новите медиуми на своето време: првин радиото, а потоа и телевизијата.

Кога во 1935 година Мароу почна да работи во CBS, во радиодифузната мрежа не постоеја емисии вести, освен сервисните вести што ги читаше спикер во студио и од време на време по некое покривање на настан. Меѓутоа, кон крајот на таа десенија, Мароу формира екипа дописници што почнаа да го употребуваат радиото на начин на кој никој порано го немаше употребено за да ги донесе во домовите на Американците драматичните настани што доведоа до војна во Европа. Како што велеше Ден Радер (Dan Rather), некогашен водител на CBS, Мароу и исклучителните таленти што тој ги ангажира – познати како „момците на Мароу“ – „го измислија електронското новинарство“.

Според Музејот на електронски комуникации (Museum of Broadcast Communications), Аншлусот, со кој Хитлер во 1938 г. ја анектира Австроја, беше катализаторот што ги создаде радио-вестите на CBS. Заедно со Вилијам Ширер (William Shirer), Мароу прв почна со емисијата „Преглед на вести од Европа“ (подоцна „Преглед на вести од све-



Поранешниот претседател Хари С. Труман (лево) во 1957 година му беше гостин на Мароу во популарната ТВ емисија „Очи в очи“ („Person to Person“).

тот“), емисија во која се објавуваа текстови на дописници од цела Европа. Извештаите за слушателите до-ма се еmitуваа во живо, на кратки радио бранови.

Според Боб Едвардс, автор на книга за Мароу, „овие извештаи не само што доаѓаа од повеќе места, туку во себе содржеа и известување и анализа на ударните вести, со што и во новинарска и во технолошка смисла претставуваа епохален пронајдок во областа на електронските медиуми.“ Кога во 1939 година во Европа започна Втората свет-

ска војна, Мароу вршеше директен радио-пренос од Англија, од бомбардирањето на Лондон. Легендарно стана неговото вклучување во етерот со зборовите „Се јавуваме од Лондон“.

На почетокот на педесеттите години од минатиот век, Мароу премина на телевизија, што тогаш прераснуваше во доминантен медиум. Меѓутоа, наместо да се сконцентрира врз генерално покривање вести, Мароу стана пионер на документарните телевизиски емисии. Емисиите што ги водеше тој до денешен ден останаа

„Барем од време на време да го величаме значењето на идеите и на информациите“.

— Едвард Р. Мароу, обраќање пред Здружението на уредници на радио и телевизиски вести, 15 октомври 1958 г.

Сцена од „Жетва на срамот“, контроверзната документарна емисија за печалбарите земјоделци што New York Times ја нарече „ремек-дело на клеветата“.



Екипа на „Гледајте сега“ во 1957 година три месеци ја следеше оперската пејачка Маријана Андерсон на нејзината доброворна турнеја низ Југоисточна Азија за емисијата во која наратор беше Мароу.

запаметени по својата иновативност и по квалитетот и се најмногу цитирани во пишаните истории на електронското новинарство во САД. Тоа беше емисијата „Гледајте сега“ (1951–1957). Првата емисија телевизиски вести. Оваа емисија ги поставиле стандардите за вистинско фаќање во костец со контроверзни теми.

Најпозната по емисијата за макартизмот (в. стр. 13), оваа серија обработуваше и други сложени теми од тоа време, како што беше расната сегрегација и врската меѓу цигарите и ракот на белите дробови. Во првата емисија за првпат истовремено се вршеше директен пренос и од источниот и од западниот брег на САД.

„Лице в лице“ (1953–1961). Во оваа серија емисии, Мароу – од студиото, од далечина – ги посетуваше во нивните домови славните личности и сите оние за кои се пишуваше во вестите. Во емисијата имаше многу различни гости, од филмската звезда Мерилин Монро, до поранешниот претседател Хари Труман и

писателот Џон Стайнбек. По првпат оваа технологија редовно се користеше на ваков начин и тоа го држеше вниманието на гледачите.

„Малечок свет“ (1958–59). Оваа емисија навистина беше пред своето време: глобална врска преку која без претходни подготвки дискутираа мислители и познати личности од целиот свет, а модератор беше Мароу. Емисијата одеше со прекуокеански телефонски разговори што се водеа додека истовремено се снимаа соодветните кадри.

„Извештаи на CBS“ (1960–1971 и нередовно). Мароу беше пионер во создавањето остри едночасовни тематски документарни емисии што станаа основен производ на првата телевизиска мрежа. Една од неговите емисии за страдањата на печалбите што работат како работници на фармите – „Жетва на срамот“ – и

ден-денес во школите по новинарство се прикажува како брилјантен пример на истражувачкото телевизиско новинарство.

Како што може да се види од овие примери, Мароу беше иноватор, но знаеше и дека работи во еден комерцијален медиум на кој му е потребен голем аудиториум. Постојано беше во потрага по нови техники што ќе го привлечат и ќе го задржат вниманието на јавноста. Мароу денес ќе беше уверен дека електронското новинарство наменето на конкретни целни групи што се практикува благодарение на кабелската телевизија, сателитите, Интернетот и на портабл изумите нуди неверојатни можности.

Уникатниот статус на Мароу во електронското новинарство во САД не може целосно да се објасни со легатот што го оставил тој зад себе

како медиумски иноватор. Повеќето експерти нагласуваат уште три други негови квалитети што се сè уште битни во медиумите, како во старите така и во новите медиуми, во печатените, во електронските, за целните групи – дури и во блоговите: неговата готовност да заземе цврст став, под услов да се работи за солидно новинарство; неговата непоколеблива верба во слободниот печат што се занимава со сериозно новинарство; и неговото верување дека се зборовите битни, без разлика дали се проследени со слика или не.

Дејвид Питс (David Pitts) е новинар што има пишувањо за големи весници во САД, меѓу кои и за Washington Post и за Christian Science Monitor. Работел и на радио весници.



Студенти одат на предавања во Школата за комуникации Едвард Р. Мароу при Државниот универзитет на Вашингтон (Edward R. Murrow School of Communication, Washington State University).

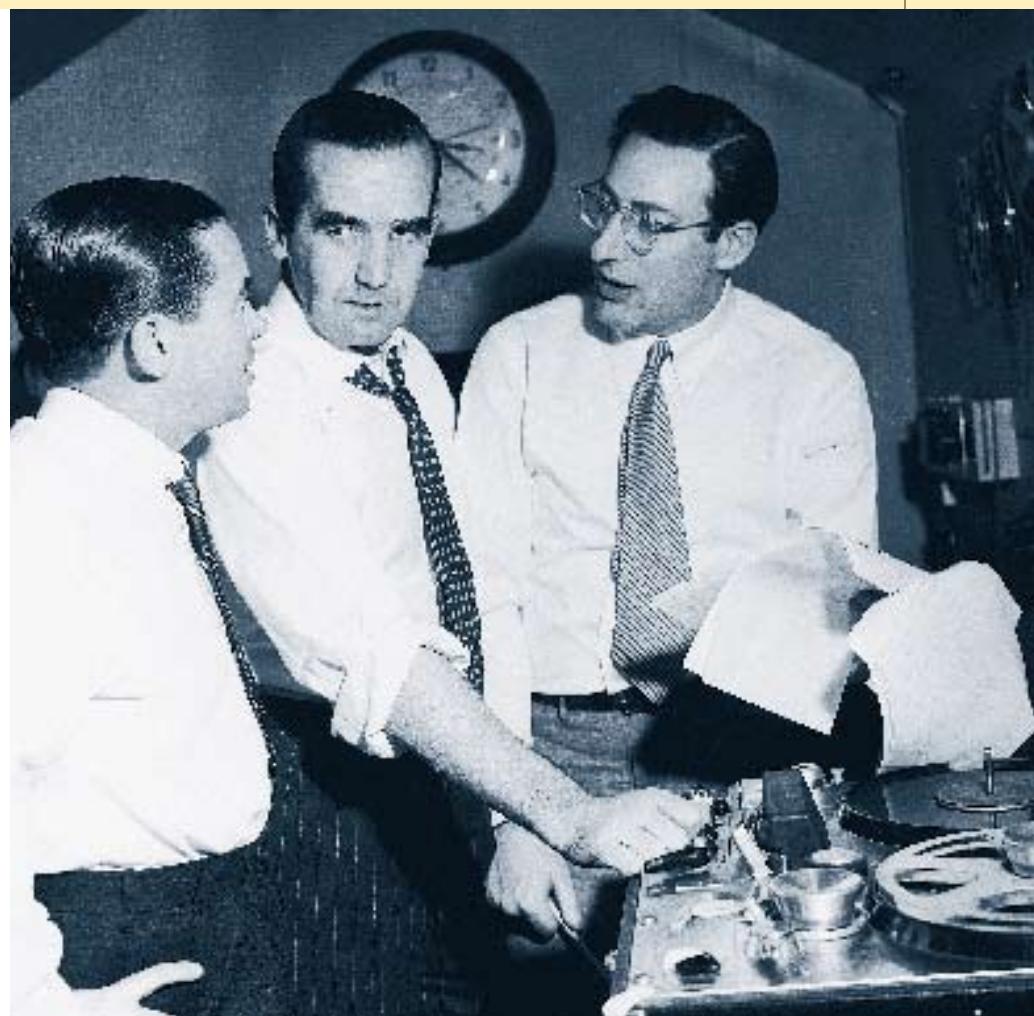
„ГЛЕДАЈТЕ СЕГА“: МАРОУ ПРОТИВ МАКАРТИ

Од Мајкл Џеј Фридман

Едвард Р. Мароу можеби не го доби првиот, но го доби решителниот поен против Џозеф Макарти (Joseph McCarthy). Заради тоа секогаш нераскинливо ќе го поврзуваат со овој сенатор од Висконсин, а Американците ќе го паметат како шампион на слободата.

Спротивставувањето на комунизмот и истовременото почитување на основните политички слободи ја стави пред големи предизвици Америка во времето на студената војна. Имаше Американци што беа членови или симпатизери на комунистичката партија на САД, што политички му беше приврзана на Советскиот Сојуз, а не на Соединетите Американски Држави. Меѓутоа, имаше и други Американци што беа неправедно обвинети дека се комунистички симпатизери и дека извршиле предавство на Соединетите Американски Држави. Владата на САД и други институции – од работодавци до универзитети – често тешко можеа да направат разлика меѓу невините и оние што претставуваат вистинска закана за државата.

Џозеф Макарти, помлад сенатор на САД од сојузната држава Висконсин, го искористи расположението на јавноста за да започне цела серија испитувања преку јавните сослушувања во комитетот на Сенатот во врска со можна комунистичка инфильтрација во истакнати американски институции, особено во Владата, во војската и во медиумите. Пред неговиот комитет беа повику-



Од времето на радиото: Мароу (во средината) и неговиот продуцент во CBS Фред В. Френдли, десно, го направија скокот од радио на телевизија и го популаризираа форматот на документарци во форма на вести.

вани поединци за кои имаше сомневање дека се поврзани со комунистите и беа агресивно сослушувани во врска со нивната инволвираност во комунистичката партија, и им се вршеше притисок да се изјаснат како комунисти. Иако архивските документи од поранешниот Советски Сојуз и од шпионските врски

со Советите што беа прислушувани подоцна покажаа дека навистина дошло до извесна инфильтрација, напорите на Макарти, често многу сурови, уништуваа човечки кариери и човечки животи. Макарти, отсекогаш контроверзна фигура, во тоа време уживаше значителна популарност. Неговата кампања на крајот

„Разликите во мислењата не смееме да ги мешаме со нелојалност. Никогаш не смееме да заборавиме дека обвинението не е доказ и дека пресудата се донесува врз основа на докази, во законски правилно водена судска постапка.“

— Едвард Р. Мароу, телевизиска станица CBS, емисија „Гледајте сега“ со сенаторот Џо Макарти, 9 март 1954 година

Од лево на десно: истражното лице Франсис Кар (Francis Carr), сенаторот Џозеф Макарти и адвокатот Рој Кон (Roy Cohn) за време на сослушувањето на Макарти и на воените власти на 1 мај 1954 г., што беше поттикнато од конфузното обвинение на сенаторот против припадници на воените сили на САД. Телевизиското покривање на овој настан го забрза падот на Макарти.



За време на сведочењето на 9 јуни 1954 г., сенаторот Макарти покажува на мапата со наслов „Организацијата на комунистичката партија во САД, 9 февруари 1950 г.“

сепак ефикасно ја пренасочи антикомунистичката истрага меѓу многу Американци.

Самиот Мароу беше антикомунист, но беше и скептичен кон Макарти. Уште во 1950 година, Мароу во етерот ќе каже дека „тежината на сведочењата на јавноста покажува тенденција да покаже дека се обвинувањата на сенаторот Макарти досега сè уште недокажани“. Докажани или не, обвинувањата продолжија и доведоа до создавање атмосфера во која многумина се плашеа од Макарти и од сослушувањата во неговиот поткомитет во Сенатот. На 9 март 1954 година, Мароу, во тоа време најпочитуваниот новинар во Америка, излезе со жестоко експозе за сенаторот и за неговата тактика.

Општо земено, стравот дека Макарти претставува реална закана за граѓанските слободи кај Мароу прерасна во решеност тој својата телевизиска документарна серија „Гледайте сега“ да ја искористи против сенаторот. Во тоа време, радиодифузните станици во САД подлежеа на „Доктрината за фер известување“, што значеше дека сопствениците на лиценци за радиодифузна дејност мораа контролерните прашања да ги презентираат на чесен, рамноправен и избалансиран начин, а на лицата или групите што се критикувани во секоја емисија да им дадат шанса да одговорат во етерот. Мароу и неговиот продуцент Фред Френдли подготвија полчасовна емисија целосно посветена на Макарти и на неговата тактика. Тие појдоа од тоа дека мрежата CBS ќе му даде на сенаторот посебна полчасовна емисија во ударниот термин за да го побие Мароу. Беа свесни и за тоа дека е многу веројатно оти Макарти ќе возврати со личен напад врз Мароу.

Дури и во вакви околности, Мароу беше свесен дека вешт новинар на телевизија и неговиот технолошки добро поткован тим од уредници, новинари и продуценти има големи предности. Тие беа во можност да емитуваат инсериti во поткрепа на многубројните контрадикторни изјави и обвиненија на Макарти што него ќе го прикажат во најневолна светлина и генерално да го искористат своето знаење и вештина за да го портретираат сенаторот во неповолна светлина. Мароу страхуваше дека новинари што не се многу скрупулозни би можеле да ги злоупотребат овие техники, но сметаше дека Макарти претставува непосредна опасност и дека, соочен со вистината, американскиот народ ќе го отфрли Макарти.

Во емисијата на Мароу беа емитувани извадоци од говори на сенаторот, прошарани со коментари на Мароу што ги посочуваа контрадикциите и вешто ги извртуваа зборовите на Макарти против него самиот. Николас Леман (Nicholas Lemann), декан на Факултетот по новинарство при Универзитетот на Колумбија (Columbia University Graduate School of Journalism), го опиша однесувањето на Мароу како „величествено контролиран гнев, убав и прибран – што е уште поефикасно зашто јавноста знаеше дека тој на камера умее да биде срдечен и лежерен соговорник“. Тој контролиран гнев избива од зборовите на Мароу:

Меѓу спроведување истрага и судско гонење има многу тенка црта, а помладиот сенатор од Висконсин оваа црта ја има пречекорено многу пати. ... Никогаш не смееме да заборавиме дека обвинението не претставува доказ и дека пресудата се донесува врз основа на докази, во законски правилно водена судска постапка. Одбиваме да живееме во страв едни од други. Одбиваме да дозволиме стравот да нè наведе на безумно однесување.

... *Ние не ѝотекнуваме од сїтраилавци – нашиште предци не се йлашеа да ја најшишай, да ја кажаи, да се йоворзай и да ја бранат каузата што во даден момент била не-йойуларна. Ова е моментот кога треба да се огласаи оние што не се согласуваат со методите на Макарти..*

Кога заврши емисијата, CBS беше преплавена од телеграми, телефонски повици и од писма. Резултатот беше 15 наспрема 1 за Мароу. За разлика од тоа, емисијата на Макарти, што траеше исто колку и оваа емисија, се покажа како комплетен фијаско. Тој очигледно се чувствуваше непријатно во телевизиското студио и, како што Мароу и предvide, беше склон на расфрлање со непроверени обвиненија, а за Мароу изјави дека е тој „предводник на глутница чакали“. Тоа им беше доволно на милионите Американци што ја гледаа емисијата во своите домови. Политичкото влијание на Макарти нагло опадна. На 2 декември 1954 година, Сенатот на САД формално усвои резолуција со која на Макарти му беше упатена критика – формален укор – дека се однесувал на начин што не му доликува на еден сенатор.

Мајкл Џеј Фридман (Michael Jay Friedman) е вработен како автoр на шеќерскиот Бирој за меѓународни информациски програми (Bureau of International Information Programs) на Сијејшн Дeјартиментот на САД.

ЛЕГАТОТ НА МАРОУ

Многубројни институции сè уште ја чуваат и ја негуваат фанатичната верба што ја имаше Едвард Р. Мароу во американската демократија, неговата храброст и истрајност во потрагата по истината и во известувањето за неа, како и неговата посветеност на новинарството како суштествена алатка во демократскиот политички процес. Овие вредности се одразени и во наградите и во програмите во САД и во странски земји што го носат името на овој голем новинар. Овој список е само пример на легатот што зад себе го оставил Мароу, како и на почитувањето што неговото име денес го ужива кај голем број луѓе.

Комитет на загриженi новинари
(Committee of Concerned Journalists)

<http://www.journalism.org/who/ccj/default.asp>

Награда Едвард Р. Мароу за најдобра интерпретација на ТВ или за документарна емисија по прашања од меѓународната политика, CBS, Новинарски клуб на Америка во странство
(Edward R. Murrow Award for Best TV Interpretation or Documentary on Foreign Affairs)

http://www.opcofamerica.org/opc_awards/archive/byaward/award_murrow.php

Награда Едвард Р. Мароу за извонредност во вршењето јавна дипломатска служба, Стејт Департментот на САД/Школата Флечер (Edward R. Murrow Award for Excellence in Public Diplomacy, U.S. Department of State/The Fletcher School)

<http://fletcher.tufts.edu/murrow/index.html>

Награда Едвард Р. Мароу за исклучителен придонес кон радиото, Корпорација за емитување во јавноста (Edward R. Murrow Award for Outstanding Contributions to Public Radio, Corporation for Public Broadcasting)

<http://www.cpb.org/aboutpb/awards/murrow/>

Награди Едвард Р. Мароу, Здружение на радио и телевизиски уредници (Edward R. Murrow Awards, Radio-Television News Director Association)

<http://www.rtnda.org/asfilindex.asp>

Програма за новинари Едвард Р. Мароу, Стејт Департмент на САД (Edward R. Murrow Program for Journalists, U.S. Department of State)

<http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2006/63799.htm>

Центарот Едвард Р. Мароу за јавна дипломатија, Школата Флечер и Универзитетот Тафта (The Edward R. Murrow Center of Public Diplomacy, The Fletcher School, Tufts University)

<http://fletcher.tufts.edu/murrow/index.html>

Школата за комуникации Мароу, Државен универзитет на сојузната држава Вашингтон (Murrow School of Communication, Washington State University)

<http://murrow.wsu.edu/influence.html>

Новинарски комитет за слободен печат (Reporter's Committee for Freedom of the Press)

<http://www.rcfp.org/>

Ситејќи Дейарименитој на САД не ја љрезема одговорноста за содржината и за достапноста на изборите од други агенции и организации наведени йотогоре. Сите Интернейт линкови беа активни од јули 2006 г.

БИБЛИОГРАФИЈА

Cloud, Stanley and Lynne Olson. *The Murrow Boys*. Boston, MA: Houghton Mifflin Co., 1996.

Cohen-Almagor, Raphael. *The Scope of Tolerance: Studies on the Costs of Free Expression and Freedom of the Press*. New York, NY: RoutledgeCurzon, 2005.

DeFleur, Lois B. and Betty H. Winfield, eds. *The Edward R. Murrow Heritage: Challenge for the Future*. Ames, IO: Iowa State University Press, 1986.

Edwards, Bob. *Edward R. Murrow and the Birth of Broadcast Journalism*. Hoboken, NJ: Wiley, 2004.

Edgerton, Gary. "The Murrow Legend as Metaphor: The Creation, Appropriation, and Usefulness of Edward R. Murrow's Life Story." *Journal of American Culture* v. 15, no. 1 (Spring 1992): pp. 75-91.

Fairlie, Henry. "Murrow: His Life and Times." *The New Republic*, v. 195, (August 4, 1986): pp. 33(4).

Friendly, Fred. *Due to Circumstances Beyond Our Control*. New York, NY: Vintage Books, 1967.

Grossman, Lawrence K. "Murrow Said It All in 1958." *Columbia Journalism Review*, v. 41 (May-June 2002): p. 53.

Kendrick, Alexander. *Prime Time: The Life of Edward R. Murrow*. Boston, MA: Little, Brown, 1969.

Lemann, Nicholas. "The Murrow Doctrine." *The New Yorker*, v. 81, no. 44 (January 23, 2006): pp. 38-43.

Lichello, Robert. *Edward R. Murrow, Broadcaster of Courage*. Charlottesville, New York, NY: SamHar Press, 1971.

Neuharth, Allen H. "The State of News Standards Today Compared With Those in the 'Golden Age.'" *Editor and Publisher*, v. 127, no. 9 (February 26, 1994): pp. 54(2).

Persico, Joseph E. *Edward R. Murrow: An American Original*. New York, NY: McGraw-Hill, 1988.

Rather, Dan. "Call It Courage; Act on Your Knowledge." *Vital Speeches of the Day*, v. 60, no. 3 (November 15, 1993): pp. 78(4).

Smith, Robert Franklin. *Edward R. Murrow: The War Years*. Kalamazoo, MI: New Issues Press, 1978.

Sperber, A.M. *Murrow: His Life and Times*. New York, NY: Freundlich, 1986.

Wald, Malvin. "Shootout at the Beverly Hills Corral: Edward R. Murrow versus Hollywood." *Journal of Popular Film and Television*, v. 19, no. 3 (Fall 1991): pp. 138(3).

ВЕБ-САЈТОВИ

Edward R. Murrow on American Masters, PBS
http://www.pbs.org/wnet/americanmasters/database/murrow_e.html

Murrow on Press and the People
http://www.wgbh.org/article?item_id=2706452

Museum of Broadcast Communications,
Edward R. Murrow
<http://www.museum.tv/archives/etv/M/htmlM/murrowedwar/murrowedwar.htm>

Radio News: Murrow audio clips
<http://www.otr.com/murrow.html>

Сијејќи Деларименитот на САД неја првото одговорноста за соодржината и за доследноста на изворите од други агенции и организации наведени йогоре. Сије Иницијативни линкови беа активни од пролетта 2006 г.



ЕДВАРД Р. МАРОУ

НАЈДОБРОТО ВО НОВИНАРСТВОТО

СТЕЈТ ДЕПАРТАМЕНТ НА САД
Биро за меѓународни информативни програми
<http://usinfo.state.gov/>